

кілька разів зазначає, що в зоні військової адміністрації і в генерал-губернаторстві ситуація була кращою. Окремим, десятим розділом характеризує автор релігійні процеси. На території рейхскомісаріату відбулося помірне релігійне відродження, але при цьому він відмічає дві тенденції - більшість молоді і частина людей середнього віку не цікавилися релігією взагалі, а також відбувалося зростання прибічників баптистської та євангелістської церков (с.255).

У дев'ятому розділі автор робить спробу аналізу етнічної самоідентичності та політичних орієнтирів населення рейхскомісаріату, зокрема змісту слова "наші", яке часто вживали місцеві жителі. На його думку, протягом усього періоду окупації населення мало цікавилось політикою і не мало чітких уподобань щодо влади, основна маса, особливо селяни, не сподівалася на покращення життя після повернення радянської влади (с.233-234).

Останні два розділи висвітлюють процес вивезення населення на примусові роботи до Німеччини, а також події, що відбувалися в останній період окупації. Значну увагу приділено радянському партизанському руху і заходам окупаційних властей по боротьбі з ним, діяльності ОУН і складним польсько-українським взаєминам, застосування тепер вже вермахтом тактики "випаленої землі" під час відступу з України.

Дана праця буде цікавою передусім науковцям-історикам, оскільки дає можливість познайомитись не лише з точкою зору західноєвропейського дослідника на складні і часто неоднозначні події Другої світової війни в Україні, але й методологією, структурою і стилістикою подання матеріалу, оформленням наукового апарату.

СТАРИКОВ Г.М.

Гирич Ігор. Історичні причини наших поразок і перемог. - Львів: ЛА "Піраміда", 2011. - 142 с.

За великим рахунком, життя людини - це своєрідне чергування перемог та поразок. Якщо перші викликають позитивні емоції та бажання поринути у приємні спогади, то про останні зазвичай воліють не згадувати. У більшості людей саме лише нагадування з боку інших про їхні невдачі, як правило, викликає величезну хвилю обурення. Тому слід розуміти, наскільки делікатну тему обрав відомий український історик Ігор Гирич, взявшись проаналізувати причини злетів і падінь в історії нашої держави.

На думку автора, однією з найбільших вад сучасного українського суспільства є відсутність спільної історичної пам'яті і як наслідок - ментальний кордон, що поділяє населення на прихильників європейського та євразійського виборів. Причини такого стану речей розглянуто у 25 нарисах, об'єднаних спільною ідеєю: показати процес становлення української нації та проаналізувати ті чинники, які на нього впливали (географічне становище, вибір віросповідання, зовнішня агресія тощо). Виокремивши вузлові проблеми вітчизняної історії: відсутність королівської традиції та єдиної помісної церкви, феномен подвійної лояльності та денаціоналізація еліти, невдалі спроби інтелігенції консолідувати українське суспільство, - Ігор Гирич аргументовано пояснює, чому сталось саме так, які причини цьому передували, які це зумовило наслідки. При цьому думка автора спрямована не у минуле, а навпаки - з минулого в сучасність. Читач, безперечно,

знайде у книжці чимало відповідей на політичні, національні та культурні проблеми сьогодення. Автор також продемонстрував доволі рідкісне, як на наш час, вміння - сказати просто про складне. Тому книжка цілком заслуговує на обговорення не тільки серед професійних науковців, а і широких кіл громадськості.

Можна сказати навіть більше, важливість піднятих питань та легкий стиль викладу роблять її придатною для використання у школах та вишах країни. Більшість шкільних та університетських підручників написані дуже складно, переобтяжені довгими визначеннями та надмірно насичені фактами. Тому не дивно, що велика кількість учнів та студентів краще розуміється на вигаданій історії Середзем'я Джона Толкієна чи онлайн грі World of Warcraft, ніж на реальній вітчизняній. Такий стан речей зумовлений кількома причинами: фентезійні світи мають струнку, зрозумілу схему своєї історії, не переобтяженої різноманітними "альтернативними", "справжніми" чи "таємними" аналогами, яка не містить "білих плям", у ній пояснено і розкрито всі процеси, а широка популяризація у комп'ютерних іграх, книго- та кіноіндустрії сприяє легкому засвоєнню. З огляду на це, книжка Ігоря Гирича могла б стати своєрідним "доповненням" до підручника, надавши йому концептуальності, дискусійності, зрештою - зрозумілості.

На жаль, автору не надали можливості прочитати ні верстки, ні макету книжки. Через це у тексті можна натрапити на деякі коректорсько-фактичні помилки: історик Олександр Оглоблин (с.33), канцлер Олександр Безбородько (с.47) та наказний гетьман Правобережної України Остап (Євстафій) Гоголь (с.57) названі Олексіями, гетьман Павло Тетеря - Петром (с.57), прізвище радянського діяча Павла Постишева в одному випадку написано як "Постешев" (с.90), зустрічаються також нерозділені слова, неузгодженості у відмінках, тавтологія.

Останнім часом складається прикре враження, що українська історія пишеться не для українців. Праця Ігоря Гирича є одним з важливих кроків на шляху написання вітчизняної історії з позицій національної історіографії. Лейтмотив книги спрямований на подолання ілюзії національної спільності українців та росіян, заперечення твердження про наявність двох історичних пам'ятей для Сходу та Заходу нашої країни, наголошення на факті належності України до європейського світу. Звичайно, шкода, що концепція видання не передбачала ширших як для такої теми обсягів, і це не могло не вплинути як на докладність викладу думок історика, так і на коло охоплених проблем. Тому дуже бажаним і потрібним був би вихід у світ доповненої та переробленої версії цієї книжки.